సరోజిని తనకు దక్కలేదని కాదు: దాసు దక్కించుకో గలుగుతున్నాడని వర్మగాడి ఏడుపు.

వర్మకు సరోజిని అంటే చాలా ఇష్టం. అంత కంటే ఎక్కువ కడుపులో మంట దాసు అంటే! దాసు, వర్మకు చేసిన అపకారం ఏమీలేదు. అలాగే ఉపకారంకూడా లేదు. ఆ దాసు లేక పోతే సరోజిని ఏనాడో తనకు దక్కేదని అతని విశ్వాసం, అతన్ని చాలా బలంగా బాధిస్తుంది. సాంఘికంగా తక్కువ స్థితిలోవున్న దాసు తన కంటే ఎక్కువ గౌరవాన్ని పొందడం సహించలేదు వర్మ. యిది కేవలం ఈర్ష్యతప్ప మరొకటి కాదనే సంగతి వర్మకు యిప్పట్లో తెలియదు. బహుశా యిక ముందుకూడా తెలియదేమో!

యిటువంటి స్థితిలోవున్న వర్మ సరోజిని తన కిచ్చిన స్వాతంత్ర్యాన్ని ఎలా వినియోగం చేసుకుంటున్నాడో అతనికి తెలియదు. తెలిస్తే యిటువంటి పనులు చేయడు. సరోజిని దృష్టిలో తన విలువ తగ్గిపోతున్నదనే విషయాన్ని వర్మ యింత వరకూ గుర్తించలేదు. గుర్తించినా తన విలువ తాను నిలబెట్టుకునే స్థితిలో లేడు. పోయిన విలువను తిరిగి పునరుద్ధరించుకోవడం సంగతి దేవుడెరుగు, కొత్త మందలింపులు జరక్కుండా కూడా కాపాడుకోలేక పోతున్నాడు.

ఇదంతా దాసు వల్లనే జరుగుతోందనీ, వాడే, సరోజినిచేత, తనను చీవాట్లు పెట్టిస్తున్నాడనీ, కడుపులోమంట. రోజు రోజుకూ తగ్గిపోతున్న తన విలువ కంటే, పెరుగుతున్న దాసు విలువను అరికట్టాలనే ఈర్ష్య అతన్ని అనుక్షణం కొరుక్కుతింటోంది. సరోజినిని ఏకాంతంగా కలుసుకుని అనేక సంగతులు చెప్పాలని ప్రయత్నించేవాడు వర్మ. కాని,

ఎప్పుడూ కూడా, దాసు వెంట లేకుండా సరోజినిని కలుసుకోవడం అసంభవమయేది. సరోజిని ప్రక్కనవున్న దాసును చూస్తే, ఈర్ష్య పడగ విప్పేది; వొళ్ళు మండి పోయేది. ఈ స్థితిలో చెప్పదలచిన నాలుగు ముక్కలూ అడుగున పడిపోవడం, చెప్పదలచింది చెప్పలేక పోవడం సంభవించేది. చివరకు తెగించి, ఆమెతో 'సరోజినీ, నీతో కొంచెం మాట్లాడాల్సిన పనుంది, అటు వెళ్ళొద్దామా?' అన్నాడువర్మ, ఆ సాయంత్రం బీచిలో కలుసుకున్నపుడు.

సరోజిని కాస్త పరిశీలనగా చూసి, 'ఏం, ఆయన వినకూడదా?' అంది. వర్మ ఏమీ సమాధానం చెప్పలేక పోయాడు. సందేహాస్పదంగా చూసి ఊరుకున్నాడు. సరోజిని మనస్సు కాస్త కలుక్కుమంది. యింత కాలం నుంచీ లేని రహస్యాలు యిప్పుడెందుకు వొస్తున్నాయో, సరిగ్గా అర్థం కాక పోయినా ఛాయా మాత్రంగా వూహించ గలిగింది. ఈ విషయాన్ని గురించి వర్మకు లోగడ అనేకసార్లు చెప్పిచూసింది కూడాను. రహస్యాలంటూ ప్రారంభమయ్యాక యిక స్నేహితులుగా వుండడం మంచిది కాదంది. కాని వర్మ వినిపించుకోలేదు. వినిపించుకున్నా తన పద్ధతి మార్చుకోలేదు. ఆ విషయాలన్నీ జ్ఞాపకానికొచ్చి, ముఖం కాస్త చిట్లించి, దాసు నుద్దేశించి, 'సరే మీరిక్కడే వుండండి, రెండు నిమిషాల్లో వొస్తాను.' అని వర్మతో కలిసి బయల్దేరింది.

వర్మ కాస్త సంతోషించగలిగాడు. ఒక ప్రక్క దాసు నుంచి, వేరుపరచి తీసుకుపోగలుగుతున్నాననే సంతోషం, మరో ప్రక్క, సరోజినిముఖంలోని కాఠిన్యం చూసేసరికి, వర్మకు దిగులు పుట్టింది. ఈ సంఘటనవల్ల సరోజిని నిజంగా బాధపడితే తను చెప్పదలచిన విషయానికి యిది సరైన సమయం కాదేమోనని కాస్త సందేహిస్తూ నడుస్తున్నాడు. వర్మ ఆలోచనలను భగ్నపరుస్తూ, 'అఁ అయితే మీరు మాట్లాడేదేవిటి?' అంది సరోజిని నడుస్తూనే.

'ఏం లేదు సరోజినీ! నీతో చాలా కాలంనుంచీ యిట్లా మాట్లాడాలనుకుంటున్నాను. నువ్వేమీ అనుకోకపోతే...'

'అనుకోవడం దేనికి? చెప్పేదేమిటో చెప్పండి.' అంది సంక్షిప్తంగా.

'దాసును గురించి, నీ అభిప్రాయమేమిటి?' అడిగాడు వర్మ.

'ఆ విషయం, మీకెందుకు?'

'అదికాదు సరోజినీ! నీ అభిప్రాయం తెలుసుకుందామని.'

'నా అభిప్రాయంతో అవసరం?'

'అదికాదు సరోజినీ! ఎదురు ప్రశ్న వేయకు, మరీ అంత కోపగించుకుంటావెందుకు?' జాలిగా అడిగాడు వర్మ.

సరోజిని లోపలి కోపాన్ని కాస్త అణచుకొని, 'మీరడిగే వాటికి నేనెలా సమాధాన మివ్వాలో, నా ప్రశ్నలకు మీరుకూడా అలాగే సమాధానం చెప్పాలి గదా?' అన్నది.

'నువ్వడగాలే గాని, లక్ష ప్రశ్నలకయినా, సమాధానం చెప్పడానికేమీ అభ్యంతరంలేదు సరోజినీ! హృదయపూర్వకంగా అడుగుతున్న ఒక్కమాటకు సమాధానం చెప్పు. నేనంటే నీకేమీ కోపం లేదుగదా?' అనడిగాడు.

'ఏమీ లేదు. మీరడిగేది ఏమిటో త్వరగా చెప్పండి. అవతల దాసు మన కోసం ఎదురు చూస్తుంటాడు' అంది సరోజిని.

దాసు ప్రసక్తి వొచ్చేసరికి వర్మకు మళ్ళీ కోపం వొచ్చింది. బీచిలో జనం చాలా వెనక పడ్డారు. నడవడం ఆపేసి, సరోజిని నుద్దేశించి, 'దాసుతో నీ స్నేహాన్ని గురించి యితరులు ఏమనుకుంటున్నారో నీ వెన్నడైనా ఆలోచించావా ?' అనడిగాడు.

సరోజినికి ఛర్రుమంది. తనను తాను సంబాళించుకుని, 'ఆ విషయాన్ని గురించి, మీ రెందుకు చింతించడం ?' అంది.

'నేను కాకపోతే మరెవరు చింతిస్తారు సరోజినీ ? ఎవరికి అభిమాన ముంటుందో వాళ్ళే బాధపడతారు. నేనిలా అడగడం మరో విధంగా భావించవని ఆశిస్తున్నాను.'

'నా భావన సంగతి అలా వొదిలెయ్యండి. మీరు అడగదలచిన దానికి పీఠికే యింతవుంటే, యింకా అసలు విషయం, మరో నాటికి వాయిదా పడాల్సొస్తుం దనుకుంటాను.'

'అపహాస్యం చెయ్యకు సరోజినీ, నిన్ను ఏకాంతంగా కలుసుకో గలిగాననే సంతోషంలో, ఉక్కిరిబిక్కిరై, ఏం మాట్లాడుతున్నానో, ఎలామాట్లాడుతున్నానో తెలియని, అవ్యక్తానందంలో మునిగిపోతున్నాను. కాస్త వూపిరి తీసుకోనియ్యి సరోజినీ!'

'సరే; వూపిరి తీసుకుంటూండండి. రేపు సాయంకాలం మళ్ళీ కనిపిస్తాను.'

ఈ మాటతో, వర్మకు వున్న మతి కాస్తా పోయింది. ఏడవలేక నవ్వేశాడు. అలా నవ్వుతూనే, 'అదికాదు సరోజినీ! నువ్వంటే నాకెంతయిష్టమో...' అని ప్రారంభించి, ఛీ, అరే; యిలా మొదలెట్టానేవిటి? అనుకున్నాడు వెంటనే మనస్సులో.

ఆ మాట విన్న సరోజిని 'అలాగా? ఎప్పట్నించీ?' అనడిగింది. సరోజిని, విసిరిన ఆ కొసను అందుకుని వర్మ మళ్ళీ యిలా అన్నాడు. 'నీముందు ప్రమాణం చేసి చెప్తున్నాను సరోజినీ! నే నింతవరకూ ఎవర్నీ ప్రేమించలేదు. బహుశా యికముందు ఎవర్నీ ప్రేమించను కూడా. నువ్వు నిరాకరిస్తే...!'

'ఆగండి, ఆగండి. అటు సినిమాల్లోనూ, యిటు పుస్తకాల్లోనూ, చూడలేక, చదవలేక ఛస్తున్నాను. యింతకూ మీరు అనేది, ఘోరంగా ప్రేమించానంటారు. అంతేనా?' అన్నది.

'అతిశయోక్తిగా మాట్లాడకు సరోజినీ! నీ మీద నాకున్నటువంటి సదభిప్రాయాన్ని అర్థంచేసుకోలేక పోతున్నావ్. మనిద్దరం పరిచయస్థులమైనప్పటినుంచీకూడా, నీ మంచితనాన్ని సంపాదించడంకోసం, నీకు సంతోషం కలిగించడంకోసం, నే చేసిన ప్రయత్నమంతా, యిలా వ్యర్థమవుతుందనుకోలేదు. చివరకు దాసుకంటేకూడా హీనున్నయి పోవాల్సొస్తుందనుకోలేదు. నీ మూలంగా, ఆ దాసుక్రిందకూడా, సినిమాలకు, నాటకాలకు, విలువైన వస్తువులకు ఎంత డబ్బు తగలెట్టానో నీకు తెలియదా? నిజానికి ఆ దాసుతో నాకు సంబంధం ఏమిటి? ఎందుకు అతని ఖర్చులన్నీ భరించాను? దాసు తోడులేకుండా నువ్వు రావు గనుక, నువ్వు రావడం

నాకు ప్రధానం కనుక. ఏనాటికైనా నువ్వు అర్థంచేసుకుంటావని ఆశించాను. కాండ్రించి మొహాన ఉమ్మేస్తావనుకోలేదు. కాని, ఒక్క విషయం మాత్రం జ్ఞాపకం పెట్టుకో సరోజినీ! మీ నాన్న గనుక మాజిస్ట్రేట్ గాకపోతే, అంత ఆస్తీ లేకపోతే, నీకే యింత అందమూ, చదువూ లేకపోతే ఆ దాసు నిన్ను కన్నెత్తి చూచేవాడు కాదనే సంగతి మాత్రం జ్ఞాపకంవుంచుకో. అతి వినయులెప్పుడూ ధూర్తలక్షణ పూరితులైవుంటారనే సంగతి నీకు తెలియంది కాదు. అయినా చెప్పడం మంచిది. ప్రేమ, అభిమానం, గౌరవం, కీర్తి, ప్రతిష్ఠా, యింతెందుకు మానవ జీవితపు సమస్త చర్యలన్నింటికీ కూడా అట్టడుగున వున్న కారణం ఆర్థిక ప్రాబల్యం అంటాడు మార్క్స్. యిదికూడానీకు తెలుసు. తెలిసి కూడా యిలాంటి పొరపాటు ఎందుకు పడుతున్నావో ఆశ్చర్యంగా వుంది' అని ఆక్షేపాడు ఆవేశంతో.

సరోజిని చిన్నగా నిట్టూర్చి, 'సరిగ్గా ఈ సమయంలో దాసు కూడా వుంటే చాలా బావుండేది. సరే కానివ్వండి. పాపం అతను మన కోసం ఎదురు చూస్తుంటాడు' అంటున్న సమయంలో దూరంగా వొస్తున్న దాసును చూసి, చప్పట్లు చరిచి, దగ్గరగా పిలిచి, 'యింకా మాట్లాడవలసింది వుంది. రాక్సీకి రేపు వెళ్దాం. మీరింటికి వెళ్ళిపొండి.' అని చెప్పింది.

దాసు మారుమాట్లాడకుండా, వెనక్కి-తిరిగి, యిసుకలో బరువుగా అడుగులు వేసుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు.

★

'ఆఁ ఏమిటన్నారూ! నే పొరపడుతున్నానని కదూ!' అన్నది అతని ముఖంలోకి సాలోచనగా చూస్తూ.

'అవును సరోజినీ! క్షణికమైన ఉద్రేకాల్లో త్వరపడి ఓ నిర్ణయానికి రావడం, భవిష్యత్తులో చాలా కాలంగా పశ్చాత్తాప పడడానికి కారణమౌతుంది. అలాంటిది జరక్కుండా, చూసుకోమనే కోరేది!' అన్నాడు వర్మ, ఆశగా ఆమె తల్లోని పూలు చూస్తూ.

'మీరిచ్చిన సలహాకు సహస్ర ధన్యవాదాలు. ముందు మిమ్మల్ని మీరు సరి చేసుకోండి. మిస్టర్ వర్మా! మీ కింత సీరియస్‌గా సమాధానం యివ్వవలసి వొచ్చినందుకు కాస్త చింతిస్తున్నాను. అయినా చెప్పకతప్పదు. లోగడ చాలాసార్లు హెచ్చరిక చేసాను. అయినా మీరు గమనించినట్టు లేదు. సరే వెనకటి సంగతులు పోనివ్వండి. నా అంతరంగిక వ్యవహారాల్లో జోక్యం కలిగించుకోవాల్సినంత అవసరం, మీకేం లేదు. బహుశా యిందులో కొంత తప్పు నాదికూడా వున్నదని రుజువైంది. మనం పరిచయస్థులమైనప్పట్నుంచీ కూడా నా మంచితనం సంపాదించడం కోసం, నన్ను సంతోష పెట్టడానికి మీరింత శ్రమయాతన పడుతున్నారనుకోలేదు. దాసు కంటేకూడా హీనుణ్ణయ్యానని మిమ్మల్ని మీరే విమర్శించుకున్నారు. చాలా సంతోషం. మొదట్నుంచీకూడా మీ యిద్దరికీకూడా సమానమైన గౌరవాన్నే యిచ్చాను. దాసు తన గౌరవాన్ని నిలబెట్టుకో గలిగాడు; మీరు ఉన్నదాన్ని పోగొట్టుకున్నారు.

'నామూలంగా దాసు క్రిందకూడా ఎంతో డబ్బు తగలెట్టా నన్నారు. నిజానికి దాసుతో మీకేమీ సంబంధం లేని మాట నిజమే! అయితే యిందులో మీకు బోలెడంత స్వార్థం వుందని మీరే చెప్తున్నారు. మీ రాశించినట్టు నేను మిమ్మల్ని నిజంగానే పూర్తిగా అర్థం చేసుకున్నాను, కాని కాంక్షించి మోహాన ఉమ్మేయలేదు.'

'అదికాదు సరోజినీ...' అని ప్రారంభించిన వర్మమాటను పూర్తి కానివ్వకుండానే, సరోజిని మళ్ళీ ప్రారంభించింది. 'మా నాన్న మాజిస్ట్రేట్ అని గానీ, మా ఆస్తినిగురించి గాని, లేక నా అందచందాలనుగురించికాని దాసు నన్ను గౌరవించడం లేదనే సంగతి మీకంటే ఎక్కువగా నాకు తెలుసు. అనుభవాలకు దూరంగావుండి మాట్లాడ్డం వివేకవంతుల లక్షణంగా కాదనే సంగతి మీరుకూడా గుర్తుంచుకుంటే బావుంటుంది. యింత అధోగతిలోకూడా మార్క్స్ సూత్రం మీకు జ్ఞాపకం వుండడం కొంచం సంతోషంగావుంది నాకు. యిన్ని సంగతులు తెలిసివుండికూడా నేను పొరపడుతున్నానని మీరనుకుంటున్నారంటే నాకు ఆశ్చర్యంగా వుంది.'

'అదికాదు సరోజినీ! పోనీ దాసును నీ వెన్నడయినా మనస్ఫూర్తిగా ప్రేమించావా?'

'అదుగో మళ్ళీ మొదటికొస్తున్నారు. నారీస్ ఎవరంటే, నర్గీస్ చెల్లెలనే స్థితిలోకి దిగజారి పోతున్నారు.'

'పోనీ, నా తిరోగమనం సంగతి అలా వొదిలెయ్. నీ పురోగమనం సంగతి చెప్పు.'

ఘనతవల్లనే అగ్రస్థానం

ప్రతీ షాపులలోను దొరకును.

'యింకా వినాలనివుందా? వినండి. పరస్పరాభిమానం గలిగిన ఏ యిద్దరి వ్యక్తుల్ని ఏ సూత్రంతోనైతే విడగొట్టి సర్వ నాశనం చేయాలని అభిలషించారో, ఆ సూత్రంవల్లనే వాళ్ళిద్దరూ, మరింత ఆత్మీయులై, వాళ్ళ మధ్యవున్న నిజమైన ప్రేమాభిమానాలు స్థిరమైన రూపం దాల్చబోతున్నాయ్. దాన్నిక ఎవరూ ఆపలేరు. ఎవరివల్లా కాదు.' అన్నది సరోజని ఆవేశంతో.

'అయితే దాసు నిన్ను పెళ్ళిచేసుకోవడం నిజమేనన్నమాట!'

'కాదు. దాసునే నేను పెళ్ళిచేసుకోబోతున్నాను. మరొక్క విషయం: మనం ఎంత అభ్యుదయాన్ని కాంక్షించేవాళ్ళమయినప్పటికీ, మన చుట్టూ సమాజం అనేది ఒకటున్నదనే విషయాన్ని మరచి పోకూడదు. నలుగురూ కాదన్న

పనిని అయిదవ వాడు చేయడం అభ్యుదయ మనిపించుకోదు. నిజమైన ప్రేమానురాగాలకు స్థిరమైన రూపాన్ని యివ్వగలిగేది ఒక్క వివాహం మినహా మరే సాధనం లేదనే నా నమ్మకం. సమాజాన్ని త్రోసి రాజనడం నా కిష్టంలేదు. అలా అనుకోగలిగిన వాళ్ళకు, వెన్నెల రాత్రిలో అందం, సముద్రపుహోరులో ఆనందం ఉన్నతాధికారంలోవున్న గర్వం, సమాజంలో గౌరవం అనవసరం. వాళ్ళ కోసం, కొండలు, గుట్టలు, మహారణ్యాలు, దేశంలో పుష్కలంగా వున్నయ్.'

'పోనీ; నా సంగతి వొదిలెయ్. నా కోసం చెప్పడం లేదు. నేనంటే యిష్టం లేక పోయినప్పటికీ; నీ శ్రేయస్సు కోరి చెప్తున్నాను. నువ్వు కోరుకుంటే దాసు కంటే కూడా గొప్ప వాళ్ళను పెళ్ళి చేసుకోగలవు. కాస్త ఆలోచించి చూడు.'

'ఓహో మిస్టర్ వర్మా! ఎంత కాలానికి బయట పడ్డావు! అధో లోకంలో, కొన్ని మెట్లే దిగావనీ, ప్రయత్నిస్తే పైకి రావచ్చునీ ఆశించాను... కాని, యిక పైకి రాలేవు సరిగదా, అధో లోకంలో యిక నీకు దిగడానికి మెట్లుకూడా లేవు. యింత ఘోరంగా పతనమై పోయావని ఈ క్షణాన తెలుసుకున్నాను. శెలవు' అని లేచింది సరోజిని. ఆమెను కూర్చోపెట్టాలని చాలా బలవంతం చేశాడు; ప్రయోజనం లేక పోయింది. గత్యంతరం లేక వర్మకూడా లేచి, సరోజినితోపాటే నడిచాడు. దూరంగా వెలుగుతున్న ఎలక్ట్రిక్ దీపాల కాంతిలో నీడల్ని పొడుగు చేసుకుంటూ చాలా దూరం వెళ్ళిపోయారు.

★

సరోజిని చెప్పినట్లే దాసును వివాహం చేసుకుంది. వర్మకు మిగిలినదల్లా, సరోజిని తనకు దక్కలేదని కాదు, దాసు దక్కించుకున్నాడనే బాధ. చాలా కాలం మానసికంగా బాధపడ్డాడు. అంతకంటే మరేం చెయ్యలేకపోయాడు.

ఆ రోజు సాయంత్రం బీచిలో భార్యాభర్త లిద్దరూ కులాసాగా కబుర్లు చెప్పుకుంటూ, నవ్వుతూ పోతున్నారు. వాళ్ళిద్దర్నీ చూసి వేణుగోపాలరావు నిజంగా హృదయపూర్వకంగా సంతోషించాడు. తన సంతోషాన్ని తోటి వాడితో పంచుకునేందుకు ప్రక్కనున్న వర్మతో; 'ఒరేయ్, భార్యా భర్తలంటే అలా వుండాల్రా! ఎందుకు మనమూ వున్నాం' అన్నాడు.

'ఎవర్రా?' అన్నాడు వర్మ దిక్కులు చూస్తూ.

'అదుగో. బ్లూజాకెట్...'

'అదా! దాని సంగతి నీకు తెలియదల్లేవుంది. యిలాంటి విషయాల్లో నువ్వు చాలా మైనర్‌విరా! దానిసంగతి కావాలంటే నన్నడుగు. ఒకప్పుడు, నేనంటే పడి చచ్చేది. యిప్పుడు అడగనివాడిది పాపం. మాజిస్ట్రేట్ సదాశివరామయ్య గారి కూతురు సరోజిని. క్వీన్ మేరీస్‌లో చదివింది...' అని ప్రారంభించి సరోజినీ, దాసు కథ చెప్తూ మిత్రుణ్ణి మరోవైపుకు దూరంగా తీసుకుపోయాడు వర్మ.

★